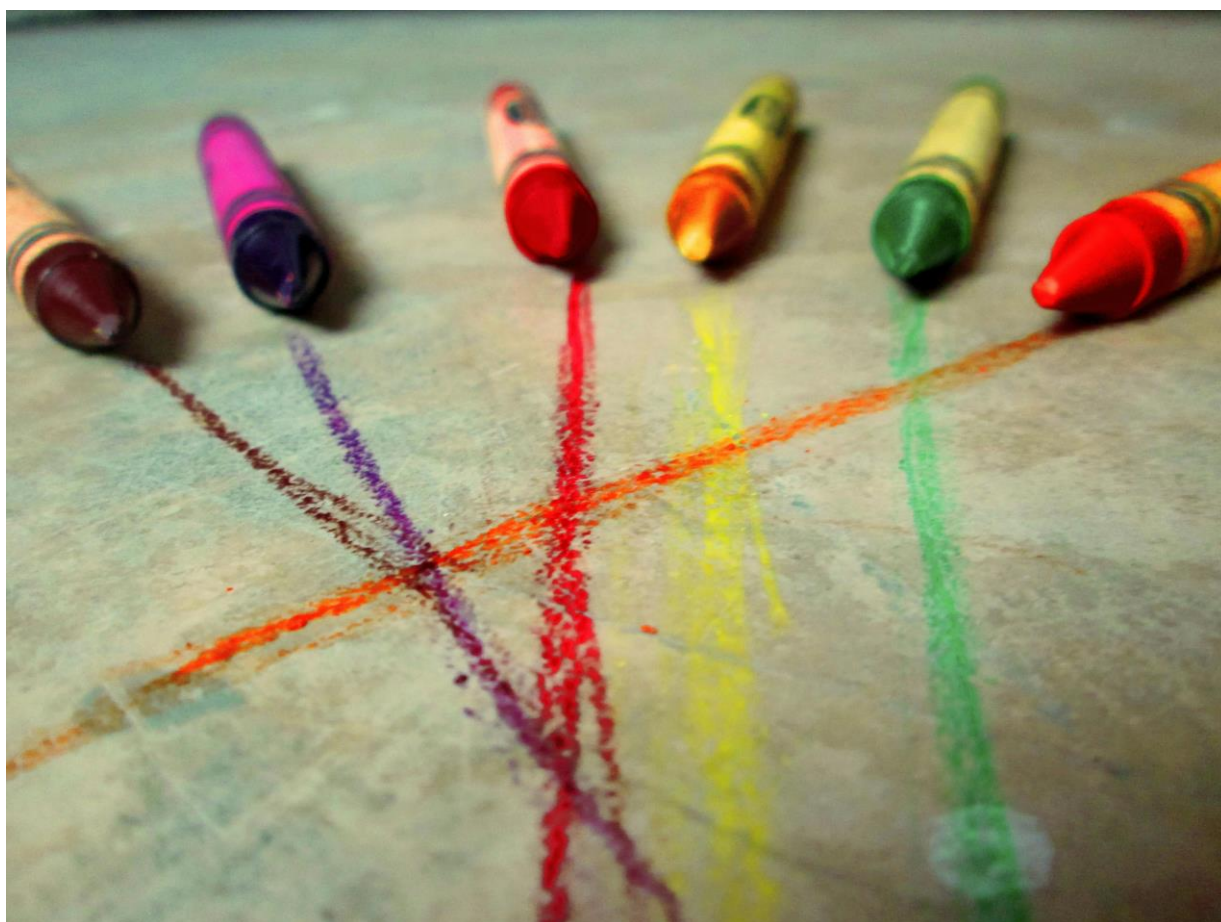

HAUR/LEHEN HEZKUNTZAKO GRADUA

4. MAILA

2025/2026 IKASTURTEA

KULTURARTEKO HEZKUNTZA MINORRAREN IKASLEAREN GIDA

Koordinatzailea: Joseba Arregi

AURKIBIDEA

1. SARRERA.....	2
2. MINORREKO IKASGAIK ETA IRAKASLEAK.....	3
3. MINORRAREN AURKEZPENA.....	4
3.1 Minorraren testuingurua	4
3.2 Helburuak.....	5
3.3 Minorreko ikasgaien deskribapen laburra	6
3.3.1 Kulturarteko Hezkuntzarako Baliabideak eta Estrategia Didaktikoak.....	6
3.3.2 Kulturartekotasuna Eskolan.....	7
3.3.3 Kulturartekotasunaren Komunitate Dimentsioa.....	7
3.3.4 Kultura Arteko Hezkuntzarako Hezkuntza Politikak	9
3.3.5 Fundamentos Teóricos de la Educación Intercultural	10
3.3.6 Proiektu espezifikoen kudeaketa ikasgaiaren baitan gauzatzen den diziplinarteko lanaren zehaztasunak	12
3.4 MINORKULT Jardunaldiak	12

1. SARRERA

Gida honetan, Hezkuntza eta Kirol Fakultateko laugarren mailako ikasleek gauza dezaketen Kulturarteko Hezkuntza Minorrari buruzko informazioa eskaintzen da eta, bereziki Proiektu Espezifikoen Kudeaketa ikasgaiari egin beharreko lanaren zehaztasunak azaltzen dira. Izan ere, ikasgai honek Minorreko ikasgaietako ekarpenak modu integratuan barne hartzen ditu, lanketa praktikoko baten bidez.

Ondorioz, esan daiteke Proiektu Espezifikoen Kudeaketa ikasgaiak diziplinarteko izaera duela. Minorreko irakasleek modu koordinatuan diseinatzen, garatzen eta tutorizatzen dute (ikasgai bakoitzeko, gutxienez irakasle batek hartzen du parte). Ikasgai honek kalifikazio propioa du, gainerako ikasgaietan bezala

2. MINORREKO IKASGAIAK ETA IRAKASLEAK

IKASGAIA	IRAKASLEA	EMAILA	BULEGOA
Kulturarteko Hezkuntzarako Baliabideak eta Estrategia Didaktikoak	Igone Palacios	igone.palacios@ehu.eus	B.12
Kulturartekotasuna Eskolan	Irati Leon	irati.leon@ehu.eus	PDI-02
Kulturartekotasunaren Komunitate Dimentsioa	Joseba Arregi	josebainaki.arregi@ehu.eus	1.2
Kultura Arteko Hezkuntzarako Hezkuntza Politikak	Naiara Escalante	naiara.escalante@ehu.eus	1.1
Fundamentos Teóricos de la Educación Intercultural	Saioa Larraza	saioa.larraza@ehu.eus	2.9
	Aritza Saenz del Castillo	aritzsaenzdelcastillo@ehu.eus	1.2
Proiektu Espezifikoaren Kudeaketa	Igone Palacios, Irati Leon, Joseba Arregi, Naiara Escalante eta Saioa Larraza		

3. MINORRAREN AURKEZPENA

3.1 Minorraren testuingurua

XXI mendeko bigarren hamarkada honetako mundua estatuei, banakoei eta kulturei hainbeste eragiten dien globalizazioaren ondorioa da. Prozesu konplexu eta poliedriko honek era sakon eta bizian bultzatzen du mundu mailako produktuen trukea, ondareen partekatzea eta banakoen joan-etorria.

Globalizazio neoliberalak, oster, homogeneousazioa bilatzen du eredu hegemonikoaren inguruan eta bere eragina politikan, ekonomian, kulturen eta gizartean ikusten da. Proiektu bateratzaile honek erronka egiten dio XXI. mendean bizirik jarraitzen dituzten mila kultura desberdinei. Aipaturiko erronka hau hezurmamitu egiten da bereziki giza migrazioen kasuan. Izan ere, mundu mailako arazo bihurtu da eta berdin eragiten die nazio-estatuei zein kultura, talde ala banakoei. Migrazioen arrazoen artean gatazkak, ingurumen hondamendiak edo bizitza hobetzeko asmoz sorturiko abagune ekonomiak ditugu. Beraz, migrazioek estatuei kultur dibertsitatearen erronka planteatzen die dagoeneko asko kultur askotarikoak bihurtu direlako.

Era berean, aniztasun honek estatu sistemari eta, batez ere, Europako Batasunaren sistema demokratikoaren oinarrian dauden balioei, legezotasunaren defentsari eta giza eskubideei eragiten die. Are gehiago, erronkak krisia eragin duela ikus daiteke hainbat kasuetan. Adibide moduan hortxe dugu Brexit delakoaren kasua, eskuin muturraren gorakada unea, buruzagitza politikoen aldaketa eta gobernu berrien agerpena Austrian eta, batez ere, Italian. Aipaturiko kasuetan etorkinenganako politiken gogortzea eragin du lurrikara politiko-instituzional honek. Sona handiko beste kasu bat errefuxiatu uholde erraldoia sortu duen Ukrainiako gerla dugu.

Munduko kulturen balio praktikoari ere erreferentzia egin nahi diogu Minor honetan, Garapen Iraunkorrerako Helburuekin eta 2020-2030 Agendarekin bat eginez. 2015ean UNESCOk proposaturiko Hiritartasun Demokratikorako Hezkuntza Globala marko teoriko moduan hartuz, Garapen Iraunkorraren Helburuak osatuz UPV/EHUren 17+1 helburua den kultura sustatuko dugu. Era honetan, Garapen Iraunkorra erdiesteko eta

munduko ekosistemak babesteko etnoaniztasunak egiten duen ekarpena lehenetsiko dugu (hizkuntz aniztasuna zein ohiko jakinduriaren papera). Halaber, gure Minorrean eskaintzen diren gaiak 1 (pobrezia desagertzea), 3 (osasuna eta ongizatea), 4 (kalitatezko oinarriko hezkuntza), 10 (desberdintasunak murriztea), 11 (hiri eta komunitate jasangarriak) eta 16 (bakea, justizia eta erakunde sendoak) helburuekin dute lotura zuzena.

Errealitate global honen ondoan, tokian tokiko errealitate bat agertzen da Euskal Autonomia Erkidegoan. Bertan kulturartekotasuna erdietsi asmoz bizikidetza dugu helburu. Berau erdiesteko, eta kultura ugaritasunaren onarpenetik abiatuz, errespetuaren, enpatiaren, berdintasunaren alde eta bizikidetza, zein arrazakeriaren eta xenofobiaren kontra egiten da, betiere, balio demokratikoei zein giza eskubideetan oinarritutako justizia sozialari erreparatuz.

3.2 Helburuak

Minor honen helburu nagusia da haur eta lehen mailako irakasleei hasierako formazioa eskaintzea kulturartekotasuna modu aktiboan eraikitzeke gai izan daitezen hezkuntza, gizarte nahiz kultura eremuetan. Kylmickak (2004) dioten moduan, helburua muga etnikoen gainetik elkarrekiko konfiantza, elkar ulertzea, elkartasuna eta balio komuna oinarri dituen proiektu sendo eta trinkoa eraikitzea da. Honen harira, etorkizuneko irakasleak gai izango dira kulturarteko hezkuntza demokratikoa gauzatzeko. Ahalegin honetan, estatu, nazio eta herrien eta kulturen artean dagoen elkarmenpektasuna gertakizun positibo moduan ulertu behar da. Era berean, mundu mailako politikan bakoitzaren auto identifikazio kritikoa sustatuko da.

Kylmickaren (2004) proposamenari jarraituz, tokian-tokiko kulturartekotasunaren alde egingo dugu:

- 1) Garen ugaritasun kulturala onartuz eta ezagutuz.
- 2) Talde bakoitzak egindako ekarpenak aitortuz (hizkuntzari eta kulturari bereziki erreparatuz).

3) Parekotasun soziala babestuz. Tokian-tokiko kulturartekotasunetik abiatuz, nahi dugu kulturartekotasun kosmopolita erdietsi.

Beraz, gai izan beharko genuke gure erosotasun maila gaitzatzeko, empatia garatzeko, estereotipo eta aurreiritziak zalantzan jartzeko, gure muga pertsonala handitzeko eta gero eta globalizatuago dagoen munduan kulturen arteko elkarreragiketa gauzatzeko.

Minor honetan, elkarbizitza eta kulturartekotasuna sustatzeko behar beharrezkoak diren gaitasunak landu nahi dira. Alde batetik, besteari entzun eta aditu, besteekin empatia izatea eta besteak onartu. Bestetik, iritziak, jarrerak, gertaerak kuestionatu eta gatazkak kudeatzen ikasi behar da. Honen bitartez, irakaskuntza-ikaskuntza esparruan elkarbizitzarako espazio eta mezu berriak sortu ahal izango dira.

3.3 Minorreko ikasgaien deskribapen laburra

3.3.1 Kulturarteko Hezkuntzarako Baliabideak eta Estrategia Didaktikoak

Ikasgai honetan, kulturartekotasuna bultzatzen laguntzeko irakasle trebatua, arduratsua eta erreflexiboa izaten ikasteko hainbat baliabide eta estrategia didaktiko landu eta aztertuko dira. Horretarako, norbanakoen bizipenak eta esperientzia praktikoak bultzatuko dira, baliabide eta estrategia desberdin batzuk aurrera eramanez eta hauen inguruko hausnarketa eginez.

Gaitasunak:

1. Haur eta Lehen Hezkuntzako kulturartekotasuna bultzatzeko esperientzia berritzaileak ezagutzea eta aplikatzea.
2. Kulturarteko proiektu hezitzaileak garatzea eta ebaluatzea, baliabide eta metodologia didaktiko egokiak erabilita, ikasle guztiek ahalik eta gaitasun gehien lortzeko.
3. Bakarkako lana, lankidetzak, diziplina, konstantzia, eta pentsatzeko gaitasuna sustatzea, batak bestearen lana aitortzeko, pertsonen garapen emozionala eta integrala sustatuz.

4. Ikasleen parte-hartze aktiboa eta arduratsua sustatzea, baita ikasgelako eta ikasgelatik kanpoko bizikidetza ere; arazoak eta gatazkak lankidetzan konpontzea lagunduz.

5. Pentsaera kritikoa eta argumentatzeko gaitasunak garatzea, kulturartekotasunaren ikuspuntutik erabaki arduratsuak hartzen laguntzeko eta arazoei konponbideak bilatzen ikasteko.

3.3.2 Kulturartekotasuna Eskolan

Ikasgai honetan, eskola eremuan kultura aniztasunak dituen zehaztasunak ezagutu eta aztertuko dira. Horrela, eskola baten dimentsio maila ezberdinei arreta jarriko zaie: eskola antolakuntza, ikaskuntza prozesuak, parte-hartzean duten agenteen begiradak, hala nola, ikasleak, familiak, irakasleak-hezitzaileak edo bestelako langileak, dauden baliabideak, gatazkak eta ongizatea.

Gaitasunak:

1. Kulturarekiko eta honen eskolan hartzen dituen dimentsioekiko begirada kritikoa eta sakona garatzea.

2. Egungo eskola egoerak ezagutzea. Kultura anitzeko testuinguruetan Haur Hezkuntzako eta Lehen Hezkuntzako errealitateak ezagutzea eta esku-hartzeko eremuak identifikatzea.

3. Trebetasun sozialak garatzea, familiak eskolaren arteko harremana indartzea eta lankidetzan aritzeko. Parte-hartzeko erraztasunak sortzea.

4. Gatazken aurrean norberaren lekua ezagutu eta kudeaketarako tresnak eskuratzea.

5. Ikastetxeko hezkuntza-testuingurua aztertzea, irakaskuntza-jarduera eta ikasgelako ikaskuntza diseinatzeko, antolatzeke eta ebaluatzeke.

3.3.3 Kulturartekotasunaren Komunitate Dimentsioa

Kulturartekotasunaren dimentsio komunitarioan, gizabanakotik haratago dauden errealitateak abiapuntu moduan hartu ondoren migratzaileek euren gizarte berrietan moldatze aldera garaturiko esperientziak jorratuko dira. Beste herri batean bizitzeak baditu bere arazoak eta horien artean aipagarriak dira erbestea, herrimina, deserriratzea talka kulturala, neke kulturala eta Ulisesen sindromea, besteak beste. Errealitate horien ondorio txarrak saihesteko asmoz, gizabanakoek euren herri eta kultura kideekin batera hainbat estrategia garatu dituzte, elkartekak eta diasporak sortuz. Fenomeno hauek aztergai izango ditugu, euskal diasporaren kasuan erabili beste diaspora batzuen errealitatearekin konparatzeko.

Bigarren atalean, estatu-nazio eta etorkinen arteko harremanei eta, batez ere, beldurrei erreparatuko zaie. Horretarako, euskal diasporaren kasua erabiliko da, pentsamendu historikoa eta hiritartasun demokratikoa hezkuntza globalean garatzeko, enpatia eta enpatia historikoa erabiliz aldaketa-jarraikortasun auziei helduz, gaur egungo euskal gizartearen hobeto ezagutzeko.

Azkenik, errealitate hauek hezkuntzarekin duten harremana eta berorri planteatzen dizkioten erronkak eta aukerak izango ditugu aztergai. Aipaturiko gaiak jorratzeko asmoz, Eusko Jaurlaritzako zein kulturartekotasunaren eraikuntzan ari diren elkarten partaidetza izango dugu gure ahaleginean laguntzeko. Beharrezkoa izango da entzute eta partaidetza aktiboa, irakurketa eta hausnarketa burutzeko. Horretaz gain, UNESCOk (2015) proposaturiko bideari jarraituz, esku-hartze proposamen bat egitea beharrezkoa izango da.

Gaitasun orokorrak:

1. Irakaskuntza proiektua aurrera eramateko jakintzagai ezberdinetan eskuratutako gaitasunak barneratzeko gai izatea, kultura anitzeko testuinguruetan ikaskuntza-irakaskuntza prozesuen konplexutasuna ulertzeko, gizarte-erakunde publikoetan eta pribatuetan duten inplikazio praktikoei dagokienez.
2. Ikastetxeko hezkuntza-testuingurua aztertzea, inguru sozial kultura-anitzaren berezitasunei erreparatuz.
3. Kultura arteko esku-hartzeko proiektuak dinamizatzea, eskola-elkarteari eta ingurumen sozialari erreparatuz.

4. Ikasketa-guneak diseinatzea, kudeatzea eta arautzea aniztasun-testuinguruetan, hiritartasun aktiborako hezkuntza demokratikoaren balioak osatzen eta eusten dituzten berdintasun-generoari, zuzentasunari eta giza eskubideekiko errespetuari erantzunez.

Gaitasun espezifikoak:

- Migratzaileek garaturiko nortasun kolektibo ezberdinak ezagutu.
- Bidaia hasteko faktoreak ulertu.
- Talka kulturala, kultur-nekea eta Ulisesen Sindromea ikasi eta hauek gainditzeko elkarleen abantailak ikasi. Eginbehar honetan, euskal diasporaren kasu eta irakaspenei bereziki erreparatuko zaie.
- Komunitate kultural desberdinak ezagutu eta euren elkarrekin harremanak sortu.
- Kultura-aniztasuna kudeatzeko eta kulturartekotasuna bultzatzeko eragileen lana eta proposamenak ezagutu eta eztabaida handiko gaiak identifikatu.

3.3.4 Kultura Arteko Hezkuntzarako Hezkuntza Politikak

Ikasgai honetan, jendarteko eta hezkuntza eremuko kultura-aniztasunari erantzuna emateko garai eta testuinguru ezberdinetako politikak ezagutzeko aukera eskaintzen da. Hori gauzatzeko, funtsezkoa izango da herrialde eta estatu ezberdinetako politikak aztertzea, betiere ikasleen gogoeta eta parte-hartzea sustatuz. Gainera, kultura-aniztasuna terminoaren jatorria eta ondorioak eta kultura anitzeko gertakariaren jatorria eta oinarriak landu eta aztertuko dira.

Gaitasunak:

1. Kultura-aniztasuna, kulturartekotasuna eta migrazio fenomenoak ikuspegi historiko, sozial, politiko eta ekonomikotik ulertzea.
2. Kultura arteko hezkuntzarako nazioarteko hezkuntza-politikak ezagutzea eta aztertzea.

3. Europako Kontseiluak eta Europar Batasunak kultura arteko hezkuntzaren sustapenean eta hezkuntza eremuan diskriminazioaren aurkako borrokan duten zeregina ezagutzea eta aztertzea.
4. Ikasle etorkinen inklusioa sustatzera bideratutako Espainiako hezkuntza-politikak ikertzea eta ebaluatzea, araudiak, eskolatze programak/estrategiak eta aniztasunari arreta emateko neurriak aztertuz.
5. Gizarte eta kultura arteko trebetasunak garatzea, norberaren ahalegina eta hausnarketa-gaitasuna baliatuz, lankidetzan ekarpenak egiteko.

3.3.5 Fundamentos Teóricos de la Educación Intercultural

Esta asignatura es impartida por dos departamentos. Las primeras cinco semanas correrán a cargo del Departamento de Didáctica de las Ciencias Sociales, que iniciará el curso tratando conceptos clave para la comprensión de los fenómenos interculturales (cultura, diversidad cultural, identidad, relaciones culturales simétricas-asimétricas, asimilación, aculturación, subordinación, coexistencia, convivencia, integración, inclusión...). Posteriormente, se realizará un acercamiento a los procesos interculturales desde el prisma de los Derechos Humanos Universales, para generar una opinión formada sobre los logros, los retos, las dificultades... que se generan en la interacción cultural y que se manifiestan recurrentemente en enconadas polémicas que afectan al mundo educativo. Estas discusiones serán la base para introducir un cambio de paradigma que posibilite concebir la interculturalidad como un valor positivo con sus incontables ventajas frente a una sociedad uniforme y etnocentrista.

El siguiente capítulo lo dedicaremos a examinar detenidamente el Curriculum Educativo vigente en el País Vasco y su tratamiento a la diversidad cultural. Así, analizaremos los objetivos y contenidos de la Competencia Social y Cívica relacionados y su materialización en diferentes recursos didácticos (libros de texto, TIC...).

Por último, acometeremos un proceso de descolonización del currículo desde las Ciencias Sociales, que posibilitará superar visiones y actitudes eurocéntricas, xenóforas,

racistas... muy estereotipadas, resaltando las aportaciones de otras culturas al avance de la Humanidad.

De la semana sexta a la última la asignatura la impartirá el Departamento de Didáctica de la Lengua y de la Literatura. En este caso, se propone una inmersión en el aula, lugar donde se dan las interacciones entre docentes y alumnado, donde se trabaja con materiales concretos y donde se desarrollan el curriculum académico y el curriculum oculto. Para ello, se trabajarán cuestiones como la construcción de la identidad, las percepciones que el profesorado tiene sobre otras culturas, el tratamiento que los libros de texto dan a estas culturas y las diferentes propuestas para un curriculum más inclusivo.

Así, nos vamos a centrar en la identidad lingüística y cultural del alumnado, y propondremos un enfoque metodológico innovador que contribuya a la ecología multilingüe y multicultural de nuestras aulas. Asimismo, nos sumergiremos brevemente en los fundamentos de la educación antirracista y tendremos también oportunidad de trabajar nuestros propios prejuicios y suposiciones para poder iniciar un proceso de deconstrucción.

La asignatura se imparte en castellano.

Competencias:

1. Analizar de forma crítica el significado del término "cultura" en sus distintos usos e intenciones.
2. Conocer los fundamentos deontológicos del quehacer docente para abordar situaciones escolares multiculturales.
3. Comprender y valorar la pluralidad lingüística/cultural como riqueza e instrumento para el aprendizaje y la inclusión social.
4. Comprender y valorar la dimensión cultural del conocimiento científico, de otro tipo de conocimiento y del curriculum como elemento de inclusión de los alumnos de origen multicultural.

3.3.6 Proiektu espezifikoen kudeaketa ikasgaiaren baitan gauzatzen den diziplinarteko lanaren zehaztasunak

Ikasgai honen berezitasun nagusia da Minorreko gainerako irakasgaien jakintza eta ekarpena modu praktikoan biltzen dituen proiektua behar dela gauzatu. Helburu hau lortzearen aldera fakultatean buruturiko aurrez aurreko orduz gain irakasgaiko ordu batzuk eskola-komunitate zehatz bat behatzeko eta sakonki ezagutzeko erabiliko dira. Izan ere, irakasgaiaren helburua da hezkuntza-eremuan kulturartekotasuna sustatzeko aukerak identifikatzea eta eskola errealtatea ezagutzearen, interpretatzearen eta ulertzearen garrantziaz jabetzea, eskolan kulturartekotasunaren bidea egite aldera. Horretarako, Gasteizko eskola-komunitate zehatz batean egon daitezkeen beharrak identifikatu eta eskolari laguntzera bideratua egongo den esku-hartze xume bat diseinatuko da. Lehenik, eskolan dagoen kultur aniztasunaren kartografia landu eta gauzatuko da, inguru komunitario zehatz horretan dagoen kultura-aniztasuna aztertzeke eta dauden kulturartekotasunerako espazioak/uneak zehaztasunez behatzeko, ebidentziak jasoz (behaketa-taula, argazkiak, audioak, bideoak...). Ondoren, kulturartekotasuna sustatzeko lagungarria izan daitekeen esku hartze bat, ikas-egoera edota ikas-material bat diseinatuko da, lan autonomoa eginez eta esleitutako tutorearen laguntzaz. Garatutako proiektua ahozko aurkezpenaren bidez defendatuko da, irakasleek osatutako epaimahai baten aurrean.

Gaitasunak:

1. Jakintzak Integratzea: Ikasleek minorreko irakasgaietan eskuratutako jakintzak integratzea, kultura anitzeko testuinguruetan irakaskuntza-ikaskuntza prozesuen konplexutasuna ulertzeke.
2. Hezkuntza Testuinguruaren Azterketa: Ikastetxeko hezkuntza-testuingurua aztertzea.
3. Kulturarteko esku-hartzeak diseinatzea eta aurkeztea. Aniztasun-testuinguruetan kulturartekotasuna sustatuko duten irakaskuntza-ikaskuntza ekimenak diseinatzea, hezkuntza demokratikoaren balioak sustatuz, irakasle-hezitzaile zein aktorekin lankidetzan.

3.4 MINORKULT Jardunaldiak

Minor honetan aurkituko dituzuen berezitasunen artean, aparteko aipamena merezi du jardunaldien antolakuntzak. Urtero, azaroan, hainbat eguneko iraupena duten jardunaldiak antolatzen dira, eta aurtengoak 13. edizioa markatuko du. Jardunaldi hauetan, kulturartekotasunaren idealari jarraitzen dion hezkuntza eta formazioa uztartzen dituen eremu akademikoa gauzatzen da. Europa eta mundu osoko aditu eta arituek beren esperientziak eta kezkak partekatzen dituzte bertan. Ahalegin honetan, erakundeetako ordezkariak, teknikariak, Gobernu Kanpoko Erakundeak, eskolak eta elkarte ezberdinek parte hartzen dute. Esperientzia honek ikasleen formazioan sakontzeko aukera eskaintzen du, eta gure minorra aberasten du, gizarteko aktore ezberdinen ekarpenak bideratuz.